

УДК 551.43538 (477.64-21 Бердянськ)

Сапун Тетяна Олександрівна, Блищик Маргарита Валеріївна
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького
Мелітополь, Україна

МОРФОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОЗЕРА ВЕЛИЛЕ МІСТА БЕРДЯНСЬК

Аннотація: Формирование современных форм рельефа г. Бердянск сильно зависит от степени погружения относительно больших озер, их взаимосвязи между собой и Азовским морем. Именно морфометрическая характеристика озера Большое дает возможность понять, как именно будет изменяться рельеф Бердянской косы в будущем.

Ключевые слова: озеро, коса, берег, дно, глубина.

Sapun Tetyana, Blyshchik Margarita
Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky
Melitopol, Ukraine

MORPHOMETRIC CHARACTERISTICS OF LAKE VELILE CITY BERDYANSK

Abstract: the Formation of modern forms of relief in Berdyansk strongly depends on the degree of immersion of relatively large lakes, their relationship with each other and the sea of Azov. It is the morphometric characteristics of the lake That makes it possible to understand how the relief of the Berdyansk spit will change in the future.

Key words: lake, spit, shore, bottom, depth.

Бердянська коса відноситься до найбільших акваторії Азовського моря. Її довжина 23 км, при ширині від 60 м у середній її частині до 2 км в кінці. Площа території складає 7 км² [1]. Своїм виникненням коса зобов'язана р. Берда, що впадає в море на схід від її початку. Умовно її ділять на три ділянки – Ближня, Середня і Дальня. Ближня коса починається гирлом р. Берда і закінчується біля солоного лікувального озера Червоне на території Бердянського курорту. На цій ділянці розміщено шість відносно великих озер: Бердянський або Солодкий

лиман, озеро Кругле і Мазанкове, Довге, Краснопере, Велике і Червоне, які є джерелом лікувальних грязей. Солоність води у них коливається від 4-6 г/дм³ у Солодкому лимані до 130 г/дм³ у Довгому (майже як у Мертвому морі). В озерах Велике і Червоне вона коливається від 30 до 60 г/дм³ в період весняних паводків, та 90-130 г/дм³ в період літньої межени [2, с. 150-152].

Озеро Велике розташоване в 750 м на північний схід від озера Червоне, в північній частині території курорту. Воно витягнуте уздовж берега Азовського моря на 2,2 км. В північній частині озеро має найбільшу ширину 850 м. В південному напрямку ширина озера поступово зменшується. Площа водної поверхні складає 1,35 км². З південного сходу озеро відділено від моря пересипом, який має тут ширину від 50 до 200 м [3, с. 56-59]. Уздовж моря вузькою смугою (20-30 м) простягається пляж, за яким простежується береговий вал висотою до 2-2,2 м над рівнем моря. Від берегового вала поверхня пересипу має пологий нахил до озера. Південно-західний берег озера низький, знижені ділянки коси зайняті невеликими озерами, які у літній час повністю пересихають. Тут також розташоване озеро Середнє, з яким оз. Велике з'єднано. Вздовж північного берега і з півдня від озера проходять автомобільні шляхи з твердим покриттям, які з'єднують курорт з м. Бердянськ. Основні морфометричні показники озер наведені в табл. 1.

Таблиця 1.

Головні морфометричні показники Бердянських озер

Номер рядка	Показник	Одиниця виміру	Назва водойми (озера)			
			Велике	Середнє	Червоне	Мале
1.	Площа	км ²	1,65	0,61	0,52	0,04
2.	Довжина	метрів	8217	6831	3416	849
3.	Ширина середня	метрів	760	490	520	125
4.	Ширина максимальна	метрів	2700	1970	1190	360
5.	Глибина в осьовій частині	метрів	1,0-1,1	0,9-1,0	0,9-1,0	0,8-0,9

Відповідно до морфометричних даних, збільшення глибин більш інтенсивно відбувається в прибережній східній частині, на відстані 50-70 м від 0 до 0,7-0,8 м. Далі до центру озера дно полого, практично плоске, глибини складають 0,9-1 м. Максимальна глибина в осевій меридіональній частині озера складає 1,05-1,1 м [4, с. 45-47].

Аналізуючи вище наведений матеріал ми доходимо висновку, що озеро Велике в період весняного паводку значно збільшується за рахунок з'єднання з озерами, які оточують його з південного заходу та півночі, але за останні десятиріччя в цілому його контури за своїм розміром залишилось практично без змін. Це свідчить про доволі стабільний баланс водойми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Північно-Західне Приазов'я: геологія, геоморфологія, геолого-геоморфологічні процеси, геоекологічний стан: монографія / Л.М. Даценко, В.В. Молодиченко, О.В. Непша та ін. – Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Б. Хмельницького, 2014. – 308 с.

2. Раздорожный В.Ф., Бородыня Б.В., Князькова И.Л. Отчет о геологическом доизучении площади масштаба 1:20000 территории листа L-37-VII (Бердянск) в 1991-2000 гг. Бердянским ГСО. Кн. 1 – 11. Текст, текстовые и графические приложения /Фонды Приазовской КГП. Волоноваха Донецкой обл., 2000. – 243 с.

3. Станкевич В. Звіт про науково-дослідну роботу. Наукове обґрунтування регламентів регенерації використаної грязі та мінеральної води при розробці родовищ природних лікувальних ресурсів на курорті державного значення (заключний). Шифр теми ГД 1588. – Київ: ІГМЕ, 2005 – 250 с.

4. Програма моніторингу довкілля Запорізької області [В.В. Головін, Н.І. Гарощук, В.Т. Коба та ін.]. – Запоріжжя: Запорізька обласна державна адміністрація, Державне управління екології та природних ресурсів в Запорізькій області, Запорізька міська рада, Комунальне науково-виробниче підприємство «Екоцентр», 2001. – 181 с.